

**Impact
Factor
3.025**

ISSN 2349-638x

Refereed And Indexed Journal

**AAYUSHI
INTERNATIONAL
INTERDISCIPLINARY
RESEARCH JOURNAL
(AIIRJ)**

UGC Approved Monthly Journal

VOL-IV

ISSUE-XI

Nov.

2017

Address

• Vikram Nagar, Boudhi Chouk, Latur.
• Tq. Latur, Dis. Latur 413512 (MS.)
• (+91) 9922455749, (+91) 8999250451

Email

• aairjpramod@gmail.com
• aayushijournal@gmail.com

Website

• www.aairjournal.com

CHIEF EDITOR – PRAMOD PRAKASHRAO TANDALE

**वरिष्ठ महाविद्यालयातील कला, विज्ञान आणि वाणिज्य शाखेतील विद्यार्थ्यांचा
सायबर स्रोत विषयी असलेल्या अभिवृत्तीचा अभ्यास**

प्रा. विजेंद्र श्रीकृष्ण पुराणिक

(सहाय्यक प्राध्यापक)

आर. सी. पटेल शिक्षणशास्त्र महाविद्यालय

शिरपूर, जि. धुळे.

सारांश-

प्रस्तुत संशोधनात वरिष्ठ महाविद्यालयातील कला, विज्ञान आणि वाणिज्य शाखेतील विद्यार्थ्यांचा सायबर स्रोत विषयी असलेल्या अभिवृत्तीचा अभ्यास करण्यासाठी वर्णनात्मक संशोधन पद्धतीतील सर्वेक्षण पद्धतीचा अवलंब केला आहे. सहेतूक नमुना निवड पद्धतीने कला, विज्ञान व वाणिज्य शाखेतील एकूण १५० तृतीय वर्षाच्या विद्यार्थ्यांची निवड केली होती. विद्यार्थ्यांची सायबर स्रोत विषयी अभिवृत्ती मापन करण्यासाठी डॉ. राजशेखर यांची प्रमाणित सायबर स्रोत मापिकेचा अवलंब केला होता. संकलित माहितीचे विश्लेषण करण्यासाठी मध्यमान, प्रमाणविचलन व 't' मूल्य या संख्याशास्त्रीय परिमणांचा उपयोग केला. कला, विज्ञान व वाणिज्य शाखेतील विद्यार्थ्यांची सायबर स्रोत विषयी अभिवृत्ती सारखीच दिसून येते असा निष्कर्ष मांडला आहे.

प्रस्तावना-

शिक्षण प्रक्रिया ही प्राचीन काळापासून सुरू आहे. फक्त तीच्या स्वरूपात बदल होत गेले. अध्ययन अध्यापन प्रक्रिया यशस्वी आणि प्रभावी होण्यासाठी विविध मार्ग, विविध शोध लागले आहेत. संगणकाच्या उगमापासून शिक्षण क्षेत्र हे अधिक प्रभावी झालेले दिसून येते. संगणकाचा वापर शिक्षणात अध्यापनासाठी, अध्ययनासाठी, प्रशासकीय कामासाठी म्हणजेच सर्व क्षेत्रात उत्तमरित्या केले जात आहे. संगणक आणि जगाशी नाते जोडण्यासाठी असलेले इंटरनेट व्यक्तीला प्रभावी आणि अद्ययावत ज्ञानाचा सागर निर्माण करीत आहे. ग्रंथालयापेक्षाही अधिक ज्ञान असलेले इंटरनेटचे जग प्रत्येकास आर्कषित करीत आहेत. संगणक, आता प्रत्येकाचा हातात स्मार्ट फोन ही सर्व साधने मानवाला गतिशील करण्यात सहाय्यता करीत आहेत. अध्यापन करतांना शिक्षकास विविध प्रेझेंटेशन, शैक्षणिक व्हिडीओ, विकीपिडीयावरून प्रत्येक संकल्पनांची आपल्या भाषेत उपलब्ध माहिती यामुळे, केवळ पुस्तकात दिलेल्या संकल्पनात्मक माहिती पुरताच अध्यापन होत नाही तर इंटरनेट वरून प्राप्त माहितीमुळे अध्यापनात अधिकाधिक आशय स्पष्ट करून सांगितला जात आहे. तसेच विद्यार्थी ही स्वतः अध्ययन करतांना दिसून येत आहेत. वर्गात शिकविलेला भाग आणखी प्रभावीपणे कसा हाताळता येवू शकतो यासाठी इंटरनेटची मदत घेणे हे आता सहजच प्रत्येक शिक्षणक्रमाचा विद्यार्थी शोधत आहे. ऑनलाईन परीक्षा, ऑनलाईन फॉर्म भरणे, मित्रांशी सोशल मिडियाद्वारे चर्चात्मक, मनोरंनात्मक, संकल्पनात्मक माहितीचे आदानप्रदान करणे हे अतिशय सहज आणि सोप्या पद्धतीने केले जातांना दिसून येत आहे. म्हणूनच सायबर स्रोत विषयी वरिष्ठ महाविद्यालयातील कला, विज्ञान आणि वाणिज्य शाखेतील विद्यार्थ्यांची अभिवृत्तीत फरक आहे का? यासाठी प्रस्तुत संशोधन हाती घेतले आहे.

पूर्व संशोधनाचा आढावा- Arokiaraj & Tamilenth (2016) यांनी केलेल्या संशोधनातुन, बी.एड. च्या विद्यार्थी आणि विद्यार्थीनींमध्ये सायबर स्रोत विषयी असलेल्या अभिवृत्तीत फरक दिसून आला. Madhusudhan (2015) यांनी केलेल्या संशोधनातुन, विद्यार्थी आणि विद्यार्थीनी यांच्या सायबर स्रोत विषयी असलेल्या अभिवृत्ती फरक दिसून आला. Bhide (2014) यांनी केलेल्या संशोधनातुन, विद्यार्थी शिक्षकांना आपल्या सराव पाठात सायबर स्रोत वापरतांना खुप कमी प्रमाणात भिती असते असे दिसून आले. Rajasekar (2013) यांनी केलेल्या संशोधनातुन, अभियांत्रिकी महाविद्यालयातील विद्यार्थ्यांचा सायबर स्रोतविषयी धनात्मक अभिवृत्ती दिसून आली. Mali Tushar (2016) यांनी केलेल्या संशोधनातुन, शिक्षक प्रशिक्षणार्थी हे ई-मेल, सायबर स्पेस आणि एज्युकेशनल वेबसाईट्स आणि ब्लॉग विषयी धनात्मक अभिवृत्ती दर्शवितात असे दिसून येते.

समस्या विधान- वरिष्ठ महाविद्यालयातील कला, विज्ञान आणि वाणिज्य शाखेतील विद्यार्थ्यांचा सायबर स्रोत विषयी असलेल्या अभिवृत्तीचा अभ्यास करणे.

उद्दिष्ट -

वरिष्ठ महाविद्यालयातील कला, विज्ञान आणि वाणिज्य शाखेतील विद्यार्थ्यांचा सायबर स्रोत विषयी असलेल्या अभिवृत्तीचा अभ्यास करणे.

परिकल्पना

1. वरिष्ठ महाविद्यालयातील कला व विज्ञान शाखेतील विद्यार्थ्यांचा सायबर स्रोत विषयी असलेल्या अभिवृत्तीच्या मध्यमान गुणाकांत सार्थक फरक आढळून येत नाही.
2. वरिष्ठ महाविद्यालयातील कला व वाणिज्य शाखेतील विद्यार्थ्यांचा सायबर स्रोत विषयी असलेल्या अभिवृत्तीच्या मध्यमान गुणाकांत सार्थक फरक आढळून येत नाही.
3. वरिष्ठ महाविद्यालयातील विज्ञान व वाणिज्य शाखेतील विद्यार्थ्यांचा सायबर स्रोत विषयी असलेल्या अभिवृत्तीच्या मध्यमान गुणाकांत सार्थक फरक आढळून येत नाही.

पद्धती- वरिष्ठ महाविद्यालयातील कला, विज्ञान व वाणिज्य विद्याशाखेतील विद्यार्थ्यांची सायबर स्रोत विषयी असलेली अभिवृत्ती समजून घेण्यासाठी वर्णनात्मक संशोधन पद्धतीतील सर्वेक्षण संशोधन पद्धतीचा अवलंब केला आहे.

जनसंख्या- प्रस्तुत संशोधनासाठी शिरपूर शहरातील वरिष्ठ महाविद्यालयातील कला, विज्ञान व वाणिज्य विद्याशाखेतील तृतीय वर्षातील सर्व विद्यार्थ्यांची जनसंख्या म्हणून निश्चिती करण्यात आली होती.

न्यादर्श- प्रस्तुत संशोधनासाठी सहेतूक नमुना निवड पद्धती कला शाखेतील ५० विद्यार्थी, विज्ञान शाखेतील ५० विद्यार्थी व वाणिज्य शाखेतील ५० विद्यार्थी असे एकूण १५० विद्यार्थ्यांची संशोधनासाठी निवड केली होती.

संशोधनाची साधने- प्रस्तुत संशोधनात वरिष्ठ महाविद्यालयातील कला, विज्ञान व वाणिज्य शाखेतील विद्यार्थ्यांची सायबर स्रोत विषयी असलेली अभिवृत्ती मापन करण्यासाठी डॉ. राजशेखर यांची प्रमाणित केलेली सायबर स्रोत मापिकेचा अवलंब करण्यात आला होता.

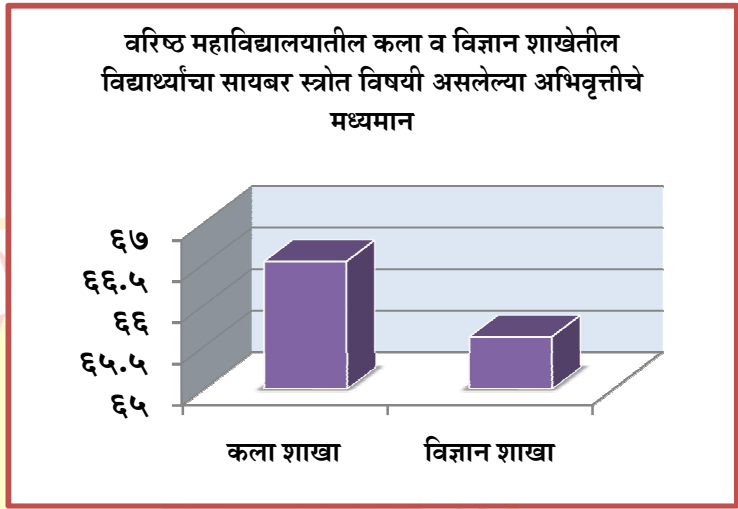
संख्याशास्त्रीय परिमाणे- संशोधनासाठी संकलित माहितीचे विश्लेषण करण्यासाठी मध्यमान, प्रमाणविचलन, टी मूल्य या संख्याशास्त्रीय परिमाणांचा उपयोग केला होता.

संकलित माहितीचे विश्लेषण व अर्थनिर्वचन- प्रस्तुत संशोधनात वरिष्ठ महाविद्यालयातील विद्यार्थ्यांना सायबर स्रोत संदर्भात डॉ. राजशेखर यांची प्रमाणित मापिका देण्यात आली होती. या मापिकेला विद्यार्थ्यांनी दिलेल्या प्रतिसादाचे विश्लेषण करून, पुढील प्रमाणे शून्य परिकल्पनांचे परीक्षण करण्यात आले होते. ते पुढील प्रमाणे. . .

परिकल्पना परिक्षण

१. वरिष्ठ महाविद्यालयातील कला व विज्ञान शाखेतील विद्यार्थ्यांचा सायबर स्रोत विषयी असलेल्या अभिवृत्तीच्या मध्यमान गुणाकांत सार्थक फरक आढळून येत नाही.

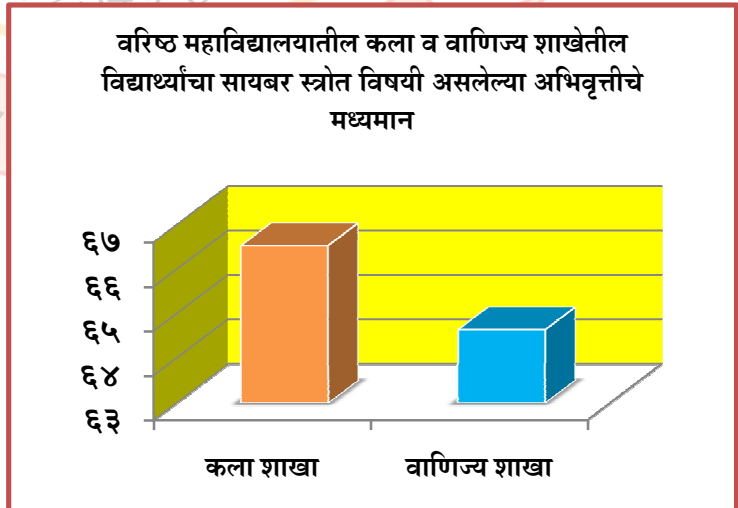
वरिष्ठ महाविद्यालय	कला शाखा	विज्ञान शाखा
संख्या	५०	५०
मध्यमान	६६.५४	६५.६३
प्रमाणविचलन	१२.३३	१३.२१
प्रमाणत्रुटी	६.५३	
नमुना 't' मूल्य	१.९९	
प्राप्त 't' मूल्य	०.३५	
सार्थ	असार्थ	
त्याग /स्वीकार	स्वीकार	

df = ९८ साठी ०.०५ सार्थकता स्तरावर नमुना 't' मूल्य १.९९ आहे व प्राप्त 't' मूल्य ०.३५ असून ते नमुना 't' मूल्यापेक्षा कमी आहे. म्हणून शून्य परिकल्पनेचा स्वीकार करावा लागेल. यावरून असे दिसून येते की, वरिष्ठ महाविद्यालयातील कला व विज्ञान शाखेतील विद्यार्थ्यांचा सायबर स्रोत विषयी असलेल्या अभिवृत्तीच्या मध्यमान गुणाकांत सार्थक फरक आढळून येत नाही. दोन्ही गटातील मध्यमानातील फरक हा योगायोगाने आलेला असावा असे म्हणावे लागेल. यावरून असे दिसून येते की, वरिष्ठ महाविद्यालयातील कला व विज्ञान शाखेतील विद्यार्थ्यांचा सायबर स्रोत विषयी असलेली अभिवृत्ती सारखची दिसून येते.

२. वरिष्ठ महाविद्यालयातील कला व वाणिज्य शाखेतील विद्यार्थ्यांचा सायबर स्रोत विषयी असलेल्या अभिवृत्तीच्या मध्यमान गुणाकांत सार्थक फरक आढळून येत नाही.

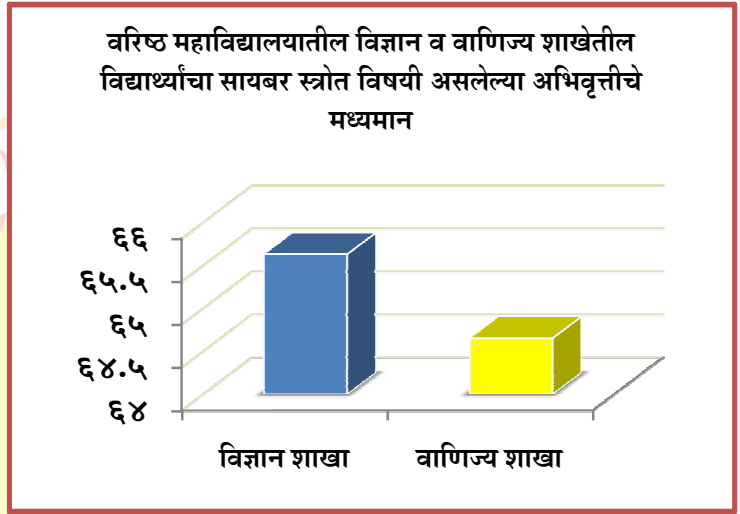
वरिष्ठ महाविद्यालय	कला शाखा	वाणिज्य शाखा
संख्या	५०	५०
मध्यमान	६६.५४	६४.६५
प्रमाणविचलन	१२.३३	१२.११
प्रमाणत्रुटी	५.९७	
नमुना 't' मूल्य	१.९९	
प्राप्त 't' मूल्य	०.७७	
सार्थ	असार्थ	
त्याग /स्वीकार	स्वीकार	

df = १८ साठी ०.०५ सार्थकता स्तरावर नमुना 't' मूल्य १.९९ आहे व प्राप्त 't' मूल्य ०.७७ असून ते नमुना 't' मूल्यापेक्षा कमी आहे. म्हणून शून्य परिकल्पनेचा स्वीकार करावा लागेल. यावरून असे दिसून येते की, वरिष्ठ महाविद्यालयातील कला व वाणिज्य शाखेतील विद्यार्थ्यांचा सायबर स्रोत विषयी असलेल्या अभिवृत्तीच्या मध्यमान गुणाकांत सार्थक फरक आढळून येत नाही. दोन्ही गटातील मध्यमानातील फरक हा योगायोगाने आलेला असावा असे म्हणावे लागेल. यावरून असे दिसून येते की, वरिष्ठ महाविद्यालयातील कला व वाणिज्य शाखेतील विद्यार्थ्यांचा सायबर स्रोत विषयी असलेली अभिवृत्ती सारखची दिसून येते.

३. वरिष्ठ महाविद्यालयातील विज्ञान व वाणिज्य शाखेतील विद्यार्थ्यांचा सायबर स्रोत विषयी असलेल्या अभिवृत्तीच्या मध्यमान गुणाकांत सार्थक फरक आढळून येत नाही.

वरिष्ठ महाविद्यालय	विज्ञान शाखा	वाणिज्य शाखा
संख्या	५०	५०
मध्यमान	६५.६३	६४.६५
प्रमाणविचलन	१३.२१	१२.११
प्रमाणत्रुटी	६.४२	
नमुना 't' मूल्य	१.९९	
प्राप्त 't' मूल्य	०.३८	
सार्थ	असार्थ	
त्याग /स्वीकार	स्वीकार	

df = १८ साठी ०.०५ सार्थकता स्तरावर नमुना 't' मूल्य १.९९ आहे व प्राप्त 't' मूल्य ०.३८ असून ते नमुना 't' मूल्यापेक्षा कमी आहे. म्हणून शून्य परिकल्पनेचा स्वीकार करावा लागेल. यावरून असे दिसून येते की, वरिष्ठ महाविद्यालयातील विज्ञान व वाणिज्य शाखेतील विद्यार्थ्यांचा सायबर स्रोत विषयी असलेल्या अभिवृत्तीच्या मध्यमान गुणाकांत सार्थक फरक आढळून येत नाही. दोन्ही गटातील मध्यमानातील फरक हा योगायोगाने आलेला असावा असे म्हणावे लागेल. यावरून असे दिसून येते की, वरिष्ठ महाविद्यालयातील विज्ञान व वाणिज्य शाखेतील विद्यार्थ्यांचा सायबर स्रोत विषयी असलेली अभिवृत्ती सारखची दिसून येते.

निष्कर्ष

१. वरिष्ठ महाविद्यालयातील कला व विज्ञान शाखेतील विद्यार्थ्यांचा सायबर स्रोत विषयी असलेल्या अभिवृत्तीच्या मध्यमान गुणाकांत सार्थक फरक आढळून येत नाही.
२. वरिष्ठ महाविद्यालयातील कला व वाणिज्य शाखेतील विद्यार्थ्यांचा सायबर स्रोत विषयी असलेल्या अभिवृत्तीच्या मध्यमान गुणाकांत सार्थक फरक आढळून येत नाही.
३. वरिष्ठ महाविद्यालयातील विज्ञान व वाणिज्य शाखेतील विद्यार्थ्यांचा सायबर स्रोत विषयी असलेल्या अभिवृत्तीच्या मध्यमान गुणाकांत सार्थक फरक आढळून येत नाही.

संदर्भसूची

१. महाएज्युकेशन नेट दिप (२००४ एप्रिल). *शाळेमध्ये माहिती तंत्रज्ञान*. शिक्षण संक्रमण, पुणे: महाराष्ट्र राज्य माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शिक्षण मंडळ.
२. जगताप, ह. ना. (२००९). प्रगत शैक्षणिक तंत्रविज्ञान आणि माहिती तंत्रविज्ञान, पुणे: नित्यनूतन प्रकाशन.
३. पंडित, ब. बि. आणि मोरे, लता. (२०१०). *शिक्षणशास्त्र संशोधनात संख्याशास्त्रीय परीक्षकांचा उपयोग*. नागपूर: पिंपळापुरे अॅण्ड कं. पब्लिशर्स.
४. पंडीत, ब.बी. (२००५). *शिक्षणातील संशोधन*. पुणे: नित्य नूतन प्रकाशन.
५. Arokiaraj and Tamilenth. (2016). A study attitude towards the usage of cyber resource of B.Ed. students. (*Indo-African Journal of Educational Research*, 2016, 4(1): 31-35, ISSN: 2308-2100, <http://iajer.rstpublishers.com/>)
६. Best, J.W. and Khan, K.M. (2002) *Research in Education*. New Delhi: Practice Hall of India.
७. Bhinde. (2014). Study of student teachers' anxiety level towards utility of cyber resources in practice-teaching of Mathematics-Method. (*Online International Interdisciplinary Research journal*, Vol. IV, Issue-III, May-June-2014, ISSN: 2249-9598, www.oiiirj.org).
८. Kothari, C. R. (1990) *Research Methodology, Methods and Techniques*. New Delhi: Wiley Eastern Limited.
९. Madhusudhan. (2015). Post Graduate Student's Attitude towards using the Cyber Resource. (*Global Journal for Research Analysis*, Vol. 4, Issue- 4, April 2015. ISSN – 2277-8160)
१०. Mali, Tushar. (2016). Trainee Teachers' Attitude Towards Using Cyber Resources. (*Global Online Electronic International Interdisciplinary Research Journal*, Volume – V, Issue – III, October 2016, ISSN: 2278–5639, pg. 15-20)
११. Rajasekar, S. (2013). Engineering students' attitude towards the use of cyber resources. (*International Journal of Teacher Education Research*, Vol.2, No.6, June 2013, www.ijter.com)
१२. Rajasekar. S. (2010). *Manual for attitude towards using cyber resource scale*, Manasvi. Agra: National Psychological Corporation.

